

Lägesrapport för strategi och handlingsplan för
att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län

REGIONAL LÄGESRAPPORT 2023

Våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, människohandel
för sexuella ändamål, prostitution, sexuellt våld oberoende relation

För mer information kontakta
enheten för social utveckling
Tfn: 010-223 10 00

Rapport 2024:13 i Länsstyrelsen Stockholms rapportserie
Illustrationer: Christina Heitmann
Utgivningsår: 2024
ISBN: 978-91-7937-296-5

Du hittar rapporten på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm
www.operationkvinnofrid.se

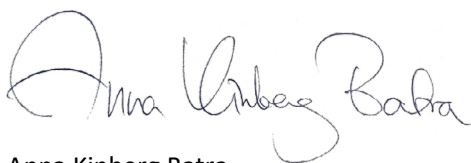
FÖRORD

Operation kvinnofrid grundas 1996 på initiativ av Länsstyrelsen, Polismyndigheten och Stockholms stad med fokus på våld i nära relationer. Sedan dess samverkar och arbetar ett tiotal myndigheter med gemensamt syfte att driva utvecklingen av arbetet mot våld i Stockholms län framåt. Som ordförande för Operation kvinnofrids styrgrupp men även som Landshövding för Länsstyrelsen i Stockholms län ser jag att dessa frågor är högst prioriterade för att alla invånare i Stockholms län ska kunna leva ett tryggt liv.

Operation kvinnofrids gemensamma målsättning är att alla vuxna och barn som utsätts för våld, oberoende könsidentitet eller sexuell läggning, ska uppmärksammas och få tillgång till samhällets skydd- och stödinsatser. Vi vill även verka för att de som utövar våld får adekvat stöd och behandling för att våldet ska upphöra, samt att länets aktörer utvecklar ett våldsförebyggande arbete i syfte att våld över huvud taget inte ska uppstå.

Arbetet går framåt inom flera av de mål vi arbetar mot. Vi kan bland annat se att fler kommuner erbjuder stöd till våldsutövare som vill förändra sitt beteende och att kriminalvårdens arbete fortsätter i en positiv utveckling när det gäller påbörjade behandlingsprogram. Vi ser också att det finns mycket jobb kvar att göra.

De årliga lägesrapporterna syftar till att följa utvecklingen i länet och synliggöra frågor som behöver särskilt fokus. Därför är de utvecklingsområden som lyfts i denna lägesrapport en viktig indikator på vilket arbete och samverkan som behövs för att nå visionen; att ingen ska utsättas för eller uppleva våld i Stockholms län. Genom att systematiskt följa vårt gemensamma arbete är förhoppningen att öka effektiviteten, kvaliteten och hållbarheten i arbetet. När vi som myndigheter går samman för att förebygga och bekämpa våld, har vi möjlighet att skapa riktig förändring.

Anna Kinberg Batra
Ordförande i Operation Kvinnofrid

INNEHÅLL

Förord	3
Hur lägesrapporten har tagits fram	5
Hur lägesrapporten kan användas	5
Omvärldsbevakning.....	5
Resultat.....	6
Mål 1: Förebygga våld	7
Mål 2: Förebygga återfall.....	8
Mål 3: Upptäcka tidigt.....	9
Mål 4: Skydda och stödja	10
Mål 5: Effektiv brottsbekämpning	13
Mål 6: Trygg rättsprocess	15
Mål 7: Systematisk kunskapsutveckling.....	16
Mål 8: Kunskap och forskning	17
Utvecklingsområden.....	18
Källförteckning.....	20

HUR LÄGESRAPPORTEN HAR TAGITS FRAM

Lägesrapport 2023 är den fjärde uppföljningen av *Strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län 2020–2026*¹, nedan kallad strategin. I lägesrapport 2022 gjordes en slutuppföljning av *Handlingsplan till strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län 2020–2022*². Den nya handlingsplanen gäller från den 1 januari 2024, därför kommer denna lägesrapport endast omfatta uppföljning av strategin. De indikatorer som grundar sig på officiell statistik från andra nationella myndigheter har sammanställts av Jämställdhetsmyndigheten och delgetts Länsstyrelsen i Stockholms län. Övrig statistik har rapporterats in av ansvariga myndigheter på regional nivå. All statistik omfattar länet i sin helhet eller polisens regionindelning, som omfattar både Stockholms och Gotlands län. Statistiken redovisas i tidsserier från året innan antagandet av strategin 2019–2022 (samt 2023 där data finns tillgänglig).

HUR LÄGESRAPPORTEN KAN ANVÄNDAS

Lägesrapporten består av en årlig uppföljning av målsättningarna i strategin. Syftet är att ge en bild av det strategiska och operativa arbetet mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende av relation hos länets myndigheter och aktörer. Nyttan med uppföljningen är bland annat att:

- Synliggöra utvecklingsområden i det strategiska och operativa arbetet.
- Synliggöra utvecklingsområden för uppföljning, exempelvis att indikatorerna mäter det som avses att mätas.
- Möjliggöra arbete med förbättringar, exempelvis genom omprioriteringar.
- Synliggöra samverkansvinster.
- Bidra till samsyn och delaktighet inom området bland de enskilda aktörerna och/eller i samverkan.

1 Länsstyrelsen Stockholm, rapport 2019:23 Strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län 2020–2026

2 Länsstyrelsen Stockholm, rapport 2019:24 Handlingsplan till strategin för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län 2020–2022.

OMVÄRLDSBEVAKNING

Nedan presenteras utredningar och lagändringar som överlämnats eller beslutats under 2023 och som är relevanta för arbetet mot våld i Stockholms län med särskilt fokus på de våldstyper som strategin om fattar.

- *Utredningen; Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn.*³ Betänkandet lämnades in och skickades på remiss under 2023. Uppdraget har varit att utreda frågor som handlar om socialnämnders arbete med barn och om utökade möjligheter att inhämta och utbyta uppgifter inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn.
- *Propositionen; Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende*⁴ fick bifall under 2023 och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2024. Propositionen innehåller förslag som ska förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.
- *Utredningen; Åtgärder för tryggare bostadsområden*⁵. Betänkandet lämnades in och skickades på remiss under 2023. Utredningen har haft i uppdrag att se över den hyresrättsliga regleringen kring uppsägning av hyresavtal i fall där hyresgästen, eller någon som denne ansvarar för, har begått brott i lägenheten eller i närområdet, och i fall där lägenheten används för brottslig verksamhet.
- *Utredningen; Stärkt hyresrättsligt skydd för våldsutsatta kvinnor*⁶. Betänkandet lämnades in och skickades på remiss under 2023. Utredarens huvudsakliga uppdrag har omfattat en utvärdering av det hyresrättsliga skydd som sedan 2014 finns för personer som har utsatts för brott i en nära relation och bedöma behovet av att utöka eller förtydliga möjligheterna för dessa personer att bo kvar i en hyresrätt.
- *Utredningen Ett starkare straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar, bedrägerier i vissa fall och brott med hatmotiv avseende kön*⁷.

3 [Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn. Ds 2023:15](#)

4 [Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende - Regeringen.se](#)

5 [Åtgärder för tryggare bostadsområden. SOU 2023:57](#)

6 [Stärkt hyresrättsligt skydd för våldsutsatta kvinnor. DS 2023:18](#)

7 [Ett starkare straffrättsligt skydd - Regeringen.se](#)

Betänkandet överlämnades i slutet av 2023. Utredningen föreslår ett stärkt straffrättsligt skydd för kvinnor, barn och äldre.

- Utredningen *Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras*⁸. Betänkandet överlämnades i slutet av 2023. Utredningen föreslår åtgärder som syftar till stärkt förebyggande skydd, stöd och vård, mer kunskap och att arbetet mot sexuellt utnyttjande i pornografiskt syfte integreras i uppdrag och policydokument som avser att motverka och förebygga våld.
- *Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution*⁹. Betänkandet överlämnades i slutet av 2023. Utredningen föreslår bland annat individuellt utformade exitprogram och program för barn med tvärprofessionell samordning, åtgärder för att erbjuda specialiserad lågtröskelverksamhet för utsatta, lättillgänglig information och kontaktvägar till hjälp, stöd och skydd, samt identifiering genom frågor och uppsökande arbete.

RESULTAT

I detta avsnitt redovisas resultat för strategins indikatorer utifrån de åtta målsättningarna. Under varje målsättning, där det är möjligt, delas resultatet upp utefter vilken av strategins våldstyper¹⁰ som följs upp. Strategins indikatorer reviderades under 2021 vilket har möjliggjort uppföljning av samtliga målsättningar fram till i år. Från och med 2023 har dock Socialstyrelsen tagit bort några indikatorer från Öppna jämförelser vilket gör att vi tyvärr saknar indikatorer för uppföljning för mål 8. Det pågår dock en dialog med och mellan nationella myndigheter om relevanta indikatorer för uppföljning som Länsstyrelsen kommer att bevaka.

UTVECKLINGSOMRÅDEN

I detta avsnitt redovisas utvecklingsområden som Operation kvinnofrid identifierat. Utvecklingsområdena presenteras uppdelat på de åtta målen. Tanken är att utvecklingsområdena ska kunna utgöra en vägledning för aktörernas fortsatta arbete inom området.

8 [Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – Regeringen.se](#)

9 [Ut ur utsatthet - Regeringen.se](#)

10 Våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, människohandel för sexuella ändamål, prostitution, sexuellt våld oberoende relation.

MÅL 1: FÖREBYGGA VÅLD

Myndigheter och aktörer arbetar våldsförebyggande

För uppföljning av målsättningen följs skolans jämställdhetsarbete samt arbetet mot kränkande behandling upp. Indikatorerna besvaras med Skolinspektionens enkät med ett rullande medelvärde¹¹. Skolinspektionen valde att göra om enkäten inför 2022 års mätning och bytte ut påståenden till frågor. Därav redovisas endast data från 2022 och framåt i denna uppföljning.

Enkäten består av ett antal frågor där pedagogisk/undervisande personal och elever har fått skatta på en 10 gradig skala. Exempelvis innebär 0 att de inte instämmer alls, medan 10 betyder att de instämmer helt och hållet. Resultatet visar exempelvis inte andel elever utan redovisar ett medelvärde baserat på elevernas svar på frågan som ställts.

Kränkande behandling

Medelvärdet av svar från elever (i åk 8 och år 2 på gymnasiet) om de litar på att de vuxna i skolan gör tillräckligt om någon elev i skolan blir illa behandlad.

Tabell 1. Medelvärde av svar från elever uppdelat på år 2 på gymnasiet och åk 8 i grundskolan.

År 2023/kön	Åk 8	År 2
Medel	5,8	6,9
Flicka	5,4	6,6
Pojke	6,3	7,1

Både i åk 8 samt år 2 på gymnasiet skattar pojkar i högre utsträckning än flickor att de tycker skolan gör tillräckligt om någon elev i skolan blir illa behandlad. I grundskolan skattar eleverna lägre, totalt (5,8) i jämförelse med gymnasiet (6,9). De som skattar lägst är flickor i åk 8.

Medelvärdet av svar från pedagogisk personal (i grundskolan och på gymnasiet) om de upplever att vuxna i skolan gör tillräckligt om en elev blir illa behandlad.

Tabell 2. Medelvärde av svar från pedagogisk personal uppdelad på gymnasiet och grundskolan.

Årskurs	2022/2023
Gymnasiet	7,8
Grundskolan	7,6

¹¹ Hälften av Sveriges skolor ingår i enkäten per år. Genom att slå samman två års enkäter får vi ett rullande medelvärde på samtliga skolor i länet.

Pedagogisk/undervisande personal skattar relativt högt på både gymnasiet och i grundskolan på frågan om de tycker skolan gör tillräckligt om en elev blir illa behandlad. Pedagogernas siffror är högre än elevernas, särskilt i grundskolan. Detta visar på en diskrepans mellan personalens uppfattning och elevernas upplevelse.

Jämställdhet

Medelvärdet av svar från elever (i åk 8 och år 2 på gymnasiet) om lärarna behandlar alla elever lika oavsett om de är flickor, pojkar eller har annan könsidentitet.

Tabell 3. Medelvärde av svar från elever uppdelat på år 2 på gymnasiet och åk 8 i grundskolan.

År 2023/kön	Åk 8	År 2
Medel	6,1	7,4
Flicka	6,2	7,3
Pojke	6,1	7,3

Eleverna på gymnasiet skattar högre än eleverna i grundskolan gällande huruvida lärarna behandlar alla elever lika oavsett om de är flickor, pojkar eller har annan könsidentitet. Vi kan konstatera att de könskillnader som visades gällande kränkande behandling inte finns när det gäller flickor och pojkars upplevelse av om lärarna behandlar alla elever lika oavsett kön.

Medelvärdet av svar från pedagogisk personal (i grundskolan och på gymnasiet) om skolan arbetar för att främja jämställdhet i undervisningen och om lärare ger alla elever samma möjligheter oavsett om de är flickor, pojkar eller har annan könsidentitet.

Nedan medelvärden är en sammanslagning av båda frågorna.

Tabell 4. Medelvärde av svar från pedagogisk personal uppdelad på gymnasiet och grundskolan.

Årskurs	2022/2023
Gymnasiet	8,3
Grundskolan	8,1

Pedagogisk/undervisande personal skattar högre än eleverna både på gymnasiet och grundskolan. Personalen skattar högst på frågan om de ger samma möjligheter (8,9) medan de skattar lägre på frågan om skolan arbetar för att främja jämställdhet i undervisningen (7,2). Den sistnämnda frågan ställs inte till eleverna vilket gör att vi inte kan göra en jämförelse mellan elevers och pedagogisk/undervisande personals upplevelser. När det gäller frågor om likabehandling skattar pedagogisk/undervisande personal högre än eleverna både på gymnasiet och i grundskolan.

MÅL 2: FÖREBYGGA ÅTERFALL

Våldsutövare har tillgång till återfallsförebyggande insatser utifrån sina behov

Våld i nära relationer

- **Andel kommuner/stadsdelar där socialtjänsten erbjuder stödsamtal med biståndsbeslut till våldsutövare.**

80 procent av länets kommuner/stadsdelar som svarat på enkäten¹² uppger 2023 att de erbjuder stödsamtal till våldsutövare, både män och kvinnor. Utvecklingen har stadigt ökat sedan 2019 då andelen låg på cirka 60 procent. Utvecklingen följer utvecklingen i riket men ligger något under medianen i riket 2023.

- **Andel kommuner/stadsdelar där socialtjänsten erbjuder stödsamtal utan biståndsbeslut till våldsutövare.**

70 procent av svarande kommuner uppger att de erbjuder stödsamtal utan biståndsbeslut till män och kvinnor. Ingen könsskillnad kan utläsas. Andelen är lägre än de kommuner som ger stödsamtal med biståndsbeslut. Det har skett en utveckling från 2019 då 56 procent uppgav att de gav stödsamtal utan biståndsbeslut. Detta är en utveckling som följer medianen i riket. Dock är utvecklingen i Stockholms län mer positiv än i riket för 2023.

- **Antal stödsökande från Stockholms län till telefonlinjen Välj att sluta.**

Under 2023 tog telefonlinjen emot 119 samtal från personer i Stockholms län som utövat våld i nära relation. Det är en ökning med 45 procent från 2022.

- **Antal påbörjade, pågående samt antal fullföljda behandlingsprogram (inom Kriminalvården).**

Kriminalvårdens arbete fortsätter i en positiv utveckling gällande påbörjade behandlingsprogram som mer än fyrdubblats mellan 2022–2023 (33–141). Antal pågående och fullföljda behandlingsprogram hade däremot minskat något 2023 till 52 respektive 94. Den stora ökningen gällande påbörjade program kan till stor del förklaras av att väldigt många behandlingsprogram fullföljdes under 2022, vilket frigjorde behandlare. Minskningen av antal fullföljda och antal pågående program 2023 kan till viss del förklaras av att Kriminalvården under 2022 kunde påbörja betydligt färre behandlingsprogram än tidigare på grund av personalbrist och personalrörlighet inom behandlingsverksamheten. (Tabell 5.)

Indikatorer som utgått

- **Andel kommuner som har aktuell information på sin webbplats om vilket stöd och hjälp som erbjuds av kommunen till våldsutövare.**

2023 kan vi inte följa denna indikator då metoden för insamling av data förändrades vilket medfört att vi saknar data för indikatorn.

Tabell 5. Sammanställning av antal påbörjade, pågående samt fullföljda behandlingsprogram.

Antal behandlingsprogram – Våld i nära relationer	2019	2020	2021	2022	2023
Antal fullföljda behandlingsprogram rörande våld i nära relation	31	21	52	110	94
Antal påbörjade behandlingsprogram rörande våld i nära relation	39	72	74	33	141
Antal pågående behandlingsprogram rörande våld i nära relation		44	31	64	52

Källa: Kriminalvården

¹² Socialstyrelsens Öppna jämförelser Våld i nära relationer. 2023 besvarade 37 kommuner/stadsdelar enkäten. 2019 var besvarades enkäten av 34 kommuner/stadsdelar.

MÅL 3: UPPTÄCKA TIDIGT

Myndigheter och aktörer arbetar aktivt för att upptäcka våldsutsatta vuxna och barn samt våldsutövare

Våld i nära relationer

Andel kvinnor som i samband med besök hos mödravård tillfrågas om våldsutsatthet. Andelen kvinnor som har tillfrågats om våldsutsatthet inom mödravården i länet har sen strategins införande legat på en konstant hög nivå. 94–96 procent under åren 2019–2023. Region Stockholm ifrågasätter dock själva tillförlitligheten i denna siffra då studier pekar på att besökare inte upplever sig ha fått frågan i samma höga utsträckning. Regionen har därför initierat ett utvecklingsarbete för att säkerställa kvaliteten när frågan om våld ställs.

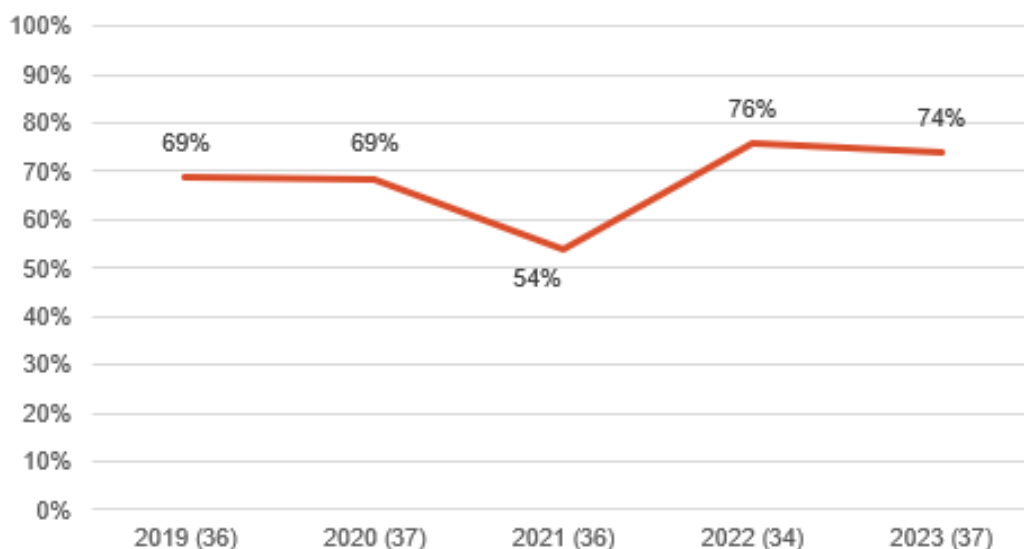
- **Andel kommuner/stadsdelar med en aktuell rutin vid indikation på att en vuxen utsatts för våld av närstående.**

Utvecklingen är fortsatt positivt då allt fler kommuner och stadsdelar uppger att de har en aktuell rutin vid indikation på att en vuxen utsatts för våld av närstående. Kurvan följer utvecklingen i riket. Cirka en fjärdedel av länets kommuner och stadsdelar saknar dock en rutin. (Diagram 1.)

- **Antal dömda för annan brottslighet som får frågan om våldsutövning (inom Kriminalvården)**

Under hela strategiperioden har fråga om våldsutövande ställts till samtliga klienter som dömts till Kriminalvårdspåföljd utifrån Risk-Behov-Mottaglighets-utredningen.

Diagram 1. Andel kommuner/stadsdelar som svarat ja på att de har en aktuell rutin vid indikation på våld i nära relationer. Siffrorna i parentes är antalet kommuner och stadsdelar som svarat på enkäten. .

Källa: Socialstyrelsens Öppna jämförelser – våld i nära relation

MÅL 4: SKYDDA OCH STÖDJA

Våldsutsatta vuxna och barn har tillgång till insatser utifrån sina behov

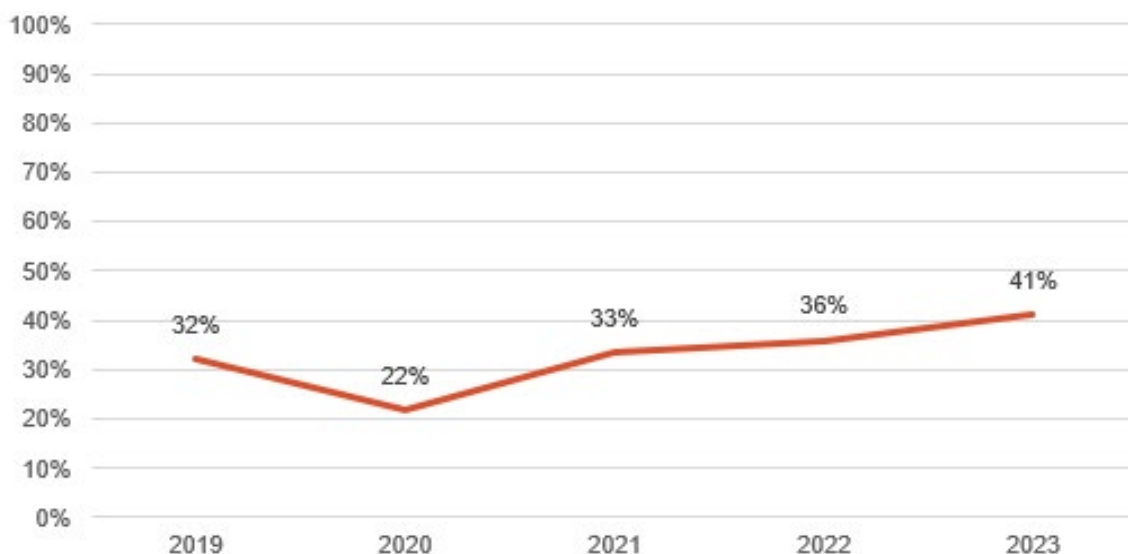
- **Andel kommuner/stadsdelar där socialtjänsten har en aktuell skriftlig rutin för hur handläggaren ska säkra skolgången för barn i skyddat boende.**

Andelen kommuner/stadsdelar som svarar positivt på att de har en aktuell skriftlig rutin för hur handläggare ska säkra skolgången för barn i skyddat boende ökar¹³. Efter nedgången 2020 har det skett en ökning varje år. En rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende saknas dock fortfarande i cirka 60 procent av länets kommuner och stadsdelar. (Diagram 2.)

- **Andel kommuner som har uppgett att de erbjuder stöd och hjälp till våldsutsatta**

Diagrammen på nästa sida är uppdelade på stöd och hjälp till våldsutsatta barn respektive vuxna. Redogörelsen i text görs utifrån våldstyp. (Diagram 3 och 4.)

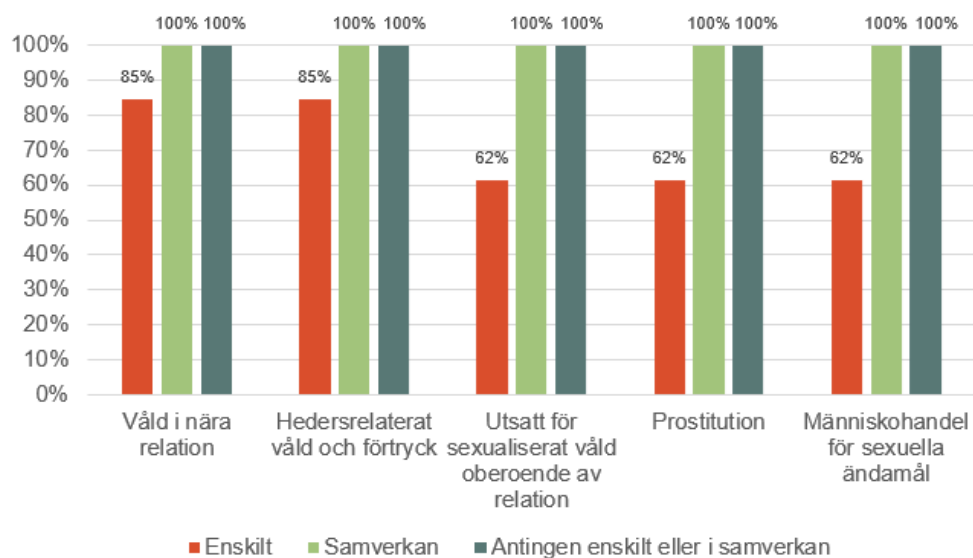
Diagram 2. Andel kommuner i länet som svarat ja på frågan om de har en rutin för skolgång för barn i skyddat boende.

Källa: Socialstyrelsens Öppna jämförelser – våld i nära relation

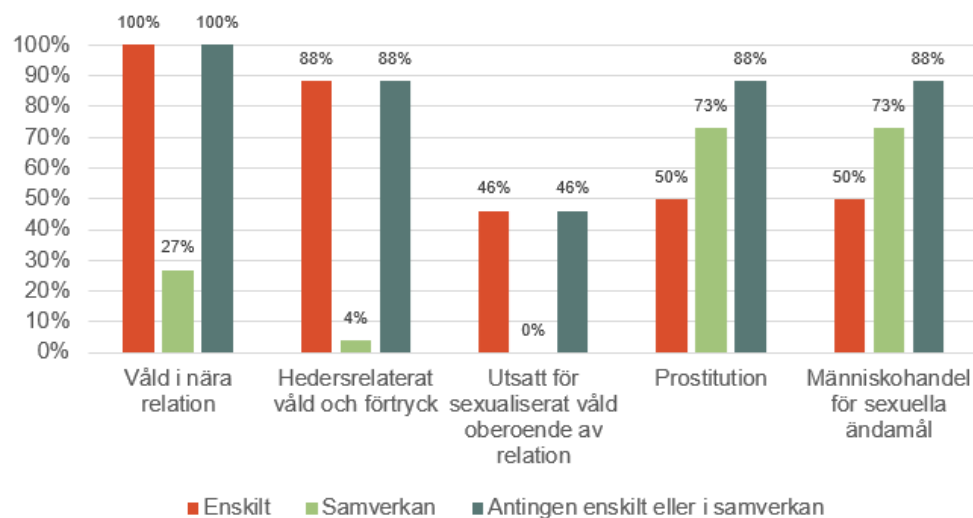
¹³ Av de kommuner och stadsdelar som besvarat frågan i Socialstyrelsens Öppna Jämförelser – våld i nära relationer.

Diagram 3. Andel kommuner som har uppgett att de erbjuder stöd och hjälp till våldsutsatta barn utifrån våldstyp. Antingen ges stödet enskilt eller i samverkan med andra aktörer eller andra kommuner. Summerande stapeln (antingen enskilt eller i samverkan) anger andel kommuner som erbjuder stöd oberoende av om det är enskilt stöd eller i samverkan.

Källa: [Hänvisa utsatta rätt - Operation Kvinnofrid](#)

Diagram 4. Andel kommuner som har uppgett att de erbjuder stöd och hjälp till våldsutsatta vuxna utifrån våldstyp. Antingen ges stödet enskilt eller i samverkan med andra aktörer eller andra kommuner. Summerande stapeln (antingen enskilt eller i samverkan) anger andel kommuner som erbjuder stöd oberoende av om det är enskilt stöd eller i samverkan.

Källa: [Hänvisa utsatta rätt - Operation Kvinnofrid](#)

Våld i nära relationer

Samtliga kommuner i länet erbjuder stöd till såväl barn som vuxna utsatta för våld i nära relationer, antingen i egen regi eller i samverkan. När det gäller stöd i egen regi ges detta i samtliga kommuner till vuxna medan 85 procent av länets kommuner väljer att ge stöd till barn i egen regi och övriga enbart i samverkan.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Samtliga kommuner i länet erbjuder stöd till barn utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, antingen i egen regi eller i samverkan. Samverkan sker via verksamheten Origo som ger stöd till barn eller unga 13–26 år. Barn under 13 år kan få stöd i 85 procent av länets kommuner.

88 procent av länets kommuner erbjuder stöd till vuxna i egen regi. Samverkan sker inte mellan kommunerna i länet när det gäller stöd till vuxna utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, mer än mellan stadsdelarna i Stockholms stad.

Sexuellt våld oberoende relation

Samtliga kommuner i länet erbjuder stöd till barn utsatta för sexuellt våld oberoende av relation, antingen i egen regi eller i samverkan. När det gäller stöd i egen regi ger 62 procent av kommunerna stöd till barn och 46 procent till vuxna. Inga kommuner erbjuder stöd till vuxna i samverkan, medan samverkan gällande barn främst sker inom ramen för stödcentrumen i länet.

Prostitution

Samtliga kommuner i länet uppger att de erbjuder stöd till barn utsatta för sexuell exploatering, antingen i egen regi eller i samverkan. Stödet till barn ges i huvudsak i enskild regi (62 procent av länets kommuner). Det stöd som ges i samverkan ges via stödcentrumen i länet. När det gäller vuxna uppger 88 procent av kommunerna att de ger stöd till personer i prostitution och majoriteten av kommunerna ger detta stöd i samverkan genom avtal med Stockholms stads Mika-mottagning där 19 av länets 26 kommuner är anslutna till Stockholms stads stödverksamhet.

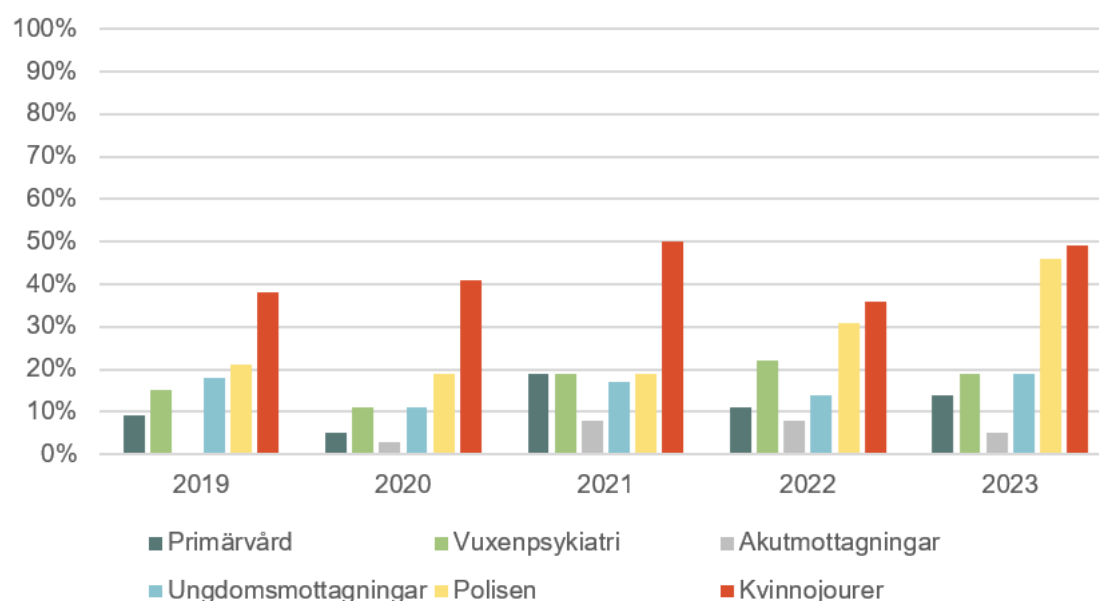
Människohandel för sexuella ändamål

Samtliga kommuner i länet uppger att de erbjuder stöd till barn utsatta för människohandel för sexuella ändamål, antingen i egen regi eller i samverkan genom stödcentrumen i länet. 88 procent uppger att de ger stöd till vuxna utsatta för människohandel för sexuella ändamål, varav majoriteten av stödet ges i samverkan genom avtal med Stockholms stads Mika-mottagning.

- **Andel kommuner/stadsdelar där socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer har aktuella skriftliga överenskommelser om samverkan i enskilda ärenden med externa aktörer.**

Vad det gäller aktuella skriftliga överenskommelser om samverkan med externa aktörer i individärenden som rör våld i nära relation så ligger andelen kommuner/stadsdelar på en stabil nivå över tid. (Diagram 5.)

Diagram 5. Översikt över de externa aktörer som socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer har en överenskommelse om samverkan med i enskilda ärenden.

Källa: Socialstyrelsens Öppna jämförelser -våld i nära relationer

Samverkan med polisen har dock ökat över tid från cirka 20 till 40 procent av svarande kommuner/stadsdelar. Främst finns överenskommelser med kvinnojourer. Mer än hälften av länets kommuner/stadsdelar saknar skriftliga överenskommelser med externa aktörer. För att utröna om detta är ett problem eller inte krävs dock en djupare analys av vad överenskommelserna omfattar, vad kommunerna kan erbjuda i egen regi samt hur behoven från de stödsökande ser ut.

Indikatorer som utgått

Andel kommuner/stadsdelar där socialtjänsten erbjuder skyddat boende med biståndsbeslut till våldsutsatta vuxna – kvinnor och män.

Socialstyrelsen har beslutat att ta bort indikatorn från Öppna jämförelser. Senaste aktuella data för indikatorn är från 2019.

MÅL 5: EFFEKTIV BROTTBEKÄMPNING

Rättsvårdande myndigheter håller god kvalitet i utredningar och i rättsprocesser

Våld i nära relationer

- **Andel handlagda brott av grov fridskränkning som lett till personuppläring per år.**

Personuppläringen för kvinnor utsatta för grov fridskränkning har ökat till 33 procent för 2022, medan samma siffra för män ligger på 12 procent. Utvecklingen följer trenden i riket men ligger under medianen när det gäller personuppläring för kvinnor.

När det gäller personuppläring för barn utsatta för grov fridskränkning kan ingen positiv utveckling utläsas sen mätperiodens start (2019). 8–10 procent för flickor och 6–8 procent för pojkar.

- **Andel handlagda brott av grov kvinnofridskränkning som lett till personuppläring per år.**

Andelen har ökat från 9–19 procent under mätperioden vilket gör att Stockholms län närmar sig medianen i riket. Färre brott har dock handlagts mellan 2020–2022. Skillnaden ligger på ett hundratal brott vilket gör att man ska läsa ökningen med försiktighet.

- **Andel handlagda misshandelsbrott i nära relationer som lett till personuppläring per år.**

Personuppläringen har inte ökat eller minskat nämnvärt under mätperioden. Högst personuppläringssprocent ses för kvinnor (15 procent), medan män har en personuppläring på 7 procent 2022. En trend som även återfinns i riket.

Hedersrelaterat våld och förtryck

- **Andel handlagda brott av äktenskapstvång/vilseledande till äktenskapsresa som lett till personuppläring per år.**

I polisregion Stockholm har vi inte nått någon personuppläring för brotten under 2022.

- **Andel handlagda brott av könsstympning som lett till personuppläring per år.**

Det handlades 10 ärenden under 2022. Ingen personuppläring har skett under mätperioden. Nationellt finns det endast fem ärenden som har nått personuppläring sedan brottet instiftades 1982. Sannolikt finns det förklaringar som inte är regionala på varför personuppläringen på detta brott är låg. Det är ett brott som kräver specialistkompetens och som handläggs mycket sällan. Få utredare och åklagare har mer än ett ärende

under hela sin verksamma tid. Ofta handlar det också om mycket små barn som utsätts för könsstympning. De har inte förmåga att berätta på det sätt som krävs i rätten och målsägarens utsaga är mycket viktig.

Sexuellt våld oberoende relation

- **Andel handlagda brott av kontakt med barn i sexuellt syfte (grooming) som lett till personuppläring per år.**

Under 2022 har personuppläringen nått den lägsta nivån under mätperioden. Endast tre procent av de handlagda brotten har lett till personuppläring. Kontakt med barn i sexuellt syfte omfattar enbart de gärningar där gärningsmannen föreslår en träff i sexuellt syfte med ett barn under 15 år, varpå ärenden med barn mellan 15–17 år faller bort. Träffen kan vara både fysisk eller digital men det sexuella syftet måste vara tydligt, vilket sällan framgår och därav blir svårt att bevisa. Gärningspersonerna inom denna kategori är sällan intresserade av fysiska möten, utan föredrar att fortsätta kontakten via internet. Det vanligaste är då att de utsätter barnet för sexualbrott direkt vid den första kontakten, varpå brottsrubriceringen kontakt med barn i sexuellt syfte faller och andra fullbordade brott blir aktuella. Trots gedigen utredning inte leder till redovisning då det föreligger bevisproblem, antingen att brottet inte kan bevisas eller att vi inte kan bevisa vem som begått gärningen.

- **Andel handlagda våldtäktsbrott som lett till personuppläring per år.**

Under mätperioden följer personuppläringens procenten för kvinnor utvecklingen i riket på 8–12 procent personupplärate brott. Dock ses en nedgång om 1 procent 2022 trots att antalet brott har minskat. En nedgång som även återspeglas för personuppläringen för män. För män har mellan 1 och 7 procent av brotten lett till personuppläring under mätperioden.

För flickor och pojkar (15–17 år) utsatta för våldtäktsbrott fluktuerar procenten under mätperioden. För flickor ligger den mellan 15–10 procent med en nedgång som håller i sig sen 2020. Personuppläringen för pojkar ligger mellan 0–14 procent, där det varit 0 procent de senaste två åren (2021–2022). Detta trots ett ökat antal handlagda brott hos polisen.

För flickor och pojkar under 15 år återfinns en större personuppläringens procent som skiftar mellan 23–35 procent för flickor och 10–37

procent för pojkar. Siffrorna följer medianen i riket, dock har personuppläringen för pojkar 2022 uppnått 37 procent och ligger därav högt över medianen i riket.

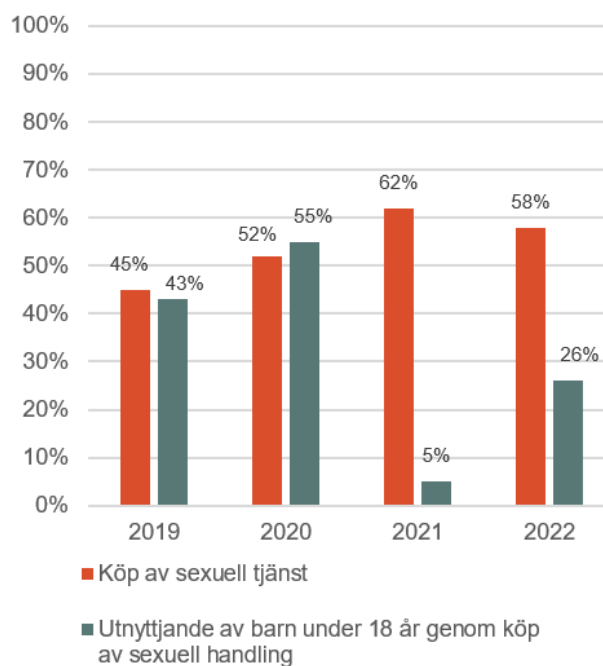
Oaktsam våldtäkt är en ny brottsrubricering sen 2019. Personuppläringen för kvinnor har fluktuerat mellan 0–5 procent. Inget brott när män varit utsatta har lett till personuppläring. I denna brottsrubricering är det få antal ärenden. När det kommer till pojkar och flickor 15–17 år har endast ett ärende, där flickor varit utsatta, lett till personuppläring under mätperioden.

Prostitution

- **Andel handlagda brott av utnyttjande av barn under 18 år genom köp av sexuell handling som lett till personuppläring per år, samt andel handlagda brott av köp av sexuell tjänst som lett till personuppläring per år.**

Personuppläringens procenten gällande köp av sexuell tjänst har en fortsatt positiv utveckling trots ett ökat antal ärenden. Trenden följer utvecklingen i riket men de två senaste åren ligger procenten något högre än medianen i riket. (Diagram 6.)

Diagram 6. Visar en sammanställning av personuppläringens procent uppdelat på om brottet begåtts mot ett barn eller en vuxen.

Källa: Brå

Nedgången för personupplklaringsprocent för köp av sexuell handling av barn 2021 ser ut att återhämta sig något 2022. Dock har antalet handlagda brott minskat vilket bör innebära att personupplklaringen ska öka något mer i jämförelse med tidigare år. Det finns ett fortsatt behov av att följa brottskoden för att se om vi kan förvänta oss en uppgående trend.

Människohandel för sexuella ändamål

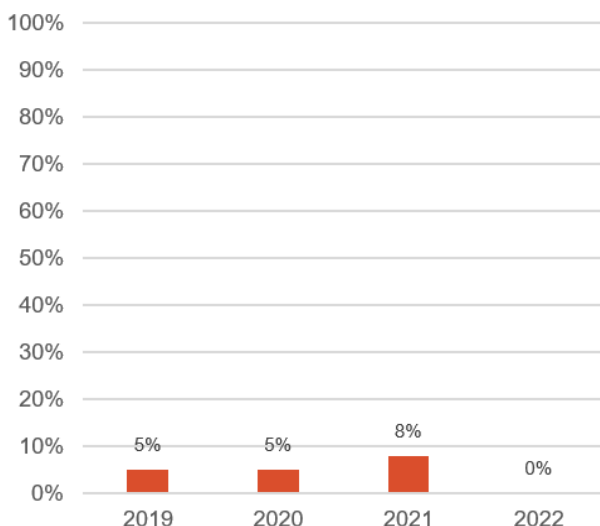
- **Andel handlagda koppleribrott som lett till personupplklärung per år.**

Personupplklaringen har legat mellan 16–19 procent under mätperioden. Ingen negativ eller positiv förändring kan utläsas.

- **Andel handlagda brott av människohandel för sexuella ändamål som lett till personupplklärung per år.**

Andel personupplklarade ärenden går ner till 0 procent 2022. Det är totalt få ärenden (mellan 34 och 63 stycken) under mätperioden vilket borde påverka personupplklaringen positivt, något vi inte kan se. Endast ett fåtal ärenden i regionen leder till personupplklärung under mätperioden gällande både utsatta barn och vuxna. (Diagram 7.)

Diagram 7. En sammanslagning av personupplklaringsprocent för både barn och vuxna utsatta för människohandel för sexuella ändamål.

Källa: Brå

MÅL 6: TRYGG RÄTTSPROCESS

Våldsutsatta vuxna och barn medverkar i brottsutredningar

- **Andelen beviljade kontaktförbud av de ansökta kontaktförbuden.**

Tabell 6. Andel beviljade kontaktförbud av de ansökta kontaktförbuden per år.

2019	2020	2021	2022	2023
25%	25%	25%	28%	31%

Källa: Åklagarmyndigheten

Andelen beviljade kontaktförbud låg jämnt på 25 procent över tid (2019–2021). Under 2022 skedde en ökning med tre procentenheter och under 2023 ytterligare en ökning med tre procentenheter. De förbättrade resultaten skulle, i vart fall delvis, kunna bero på förbättringsarbetet gällande kontaktförbud som bedrivits inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

- **Andel brott där barn är målsägande vid våld och övergrepp som handlagts (inom 90 dagar).**

Tabell 7. Andel brott där barn är målsägande som handlagts inom 90 dagar uppdelat per år.

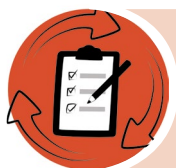
2019	2020	2021	2022	2023
58%	62%	65%	60%	56%

Källa: Åklagarmyndigheten

Från 2019–2021 sågs en ökning av andelen brott där barn var målsägande som hade handlagts inom 90 dagar. Under 2022 minskade andelen med fem procent och under 2023 minskade andelen med ytterligare fyra procent. Med anledning av ny lagstiftning som trädde i kraft 2021, där barn som bevittnar våld mellan närstående är målsägare har antalet ärenden hos polisen ökat markant. Polisen upplever därför svårigheter att hinna handlägga brott inom 90 dagar.

Detta är en utveckling som bör följas noggrant för att säkerställa att tidsfristen efterlevs och ställas i relation till eventuella behov av fler utbildade barnförhållningsledare inom polisen.

MÅL 7: SYSTEMATISK KUNSKAPSUTVECKLING

Myndigheter och aktörer arbetar med systematisk kunskapsutveckling

- **Andel kommuner/stadsdelar som använt resultat från systematisk uppföljning till verksamhetsutveckling inom våld i nära relation.**

Vi ser en stadig positiv trend uppåt gällande kommunernas användande av systematisk uppföljning. Från 2019 till 2022 har andelen kommuner som använder systematisk uppföljning fördubblats (16 procent 2019, 31 procent 2021, 36 procent 2022). I uppföljningen 2023 har Socialstyrelsen förändrat frågorna och delar nu in resultatet i tre delar vilket gör att vi inte kan ställa 2023 års data i direkt relation till data från tidigare år. (Tabell 8.)

En stor andel av de svarande kommunerna/stadsdelarna uppger att de använder systematisk uppföljning för att utveckla verksamheten, främst för uppföljning av verksamhetens stöd och/eller insatser till enskilda.

Indikatorer som utgått

Andel kommuner/stadsdelar som har en aktuell samlad plan för handläggarnas kompetensutveckling.

Socialstyrelsen har beslutat att ta bort indikatorn från Öppna jämförelser. Senaste aktuella data för indikatorn är från 2021.

Andel kommuner/stadsdelar som kartlagt antalet barn som utsatts för eller bevittnat våld av närstående.

Socialstyrelsen har beslutat att ta bort indikatorn från Öppna jämförelser. Senaste aktuella data för indikatorn är från 2021.

Andel kommuner/stadsdelar som kartlagt antalet vuxna som utsatts för våld av närstående.

Socialstyrelsen har beslutat att ta bort indikatorn från Öppna jämförelser. Senaste aktuella data för indikatorn är från 2021.

Tabell 8. Andel kommuner som svarat ja på frågan om de använder den efterfrågade typen av systematisk uppföljning.

Systematisk uppföljning för att utveckla verksamheten		
Genomfört individbaserad systematisk uppföljning av målgruppens utsatthet och/eller behov	Genomfört individbaserad systematisk uppföljning av verksamhetens stöd och/eller insatser till enskilda	Genomfört individbaserad systematisk uppföljning av stöd och insatsers resultat för de enskilda
62%	70%	59%

Källa: Socialstyrelsens Öppna jämförelser -våld i nära relationer.

MÅL 8: KUNSKAP OCH FORSKNING

Myndigheter och aktörer använder metoder och insatser som vilar på evidens och/eller på beprövad erfarenhet

Inom detta mål saknas indikatorer för uppföljning.

Indikatorer som utgått

Andel enheter inom kommunen/stadsdelen som använder standardiserade bedömningsmetoden FREDA-kortfrågor för att upptäcka våldsutsatthet hos enskilda vuxna.

Socialstyrelsen har beslutat att ta bort indikatorn från Öppna jämförelser. Senaste aktuella data för indikatorn är från 2022.

UTVECKLINGSSOMRÅDEN

Utvecklingsområdena som presenteras nedan baseras på uppföljningen av målsättningarna som redovisats i resultatdelen i denna lägesrapport samt på uppföljningen av *Handlingsplan för strategin för att förebygga och bekämpa våld 2020–2022 som genomfördes i Lägesrapport för strategi och handlingsplan för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län 2022*.

Mål 1: Förebygga våld

Myndigheter och aktörer arbetar våldsförebyggande

- Utveckling och implementering av effektiva och relevanta våldsförebyggande metoder inom förskolan och skolan. Särskilt då diskrepansen mellan elever och pedagogisk personals uppfattning om att skolan gör tillräckligt om en elev blir illa behandlad är fortsatt stor i både grundskolan och gymnasiet.
- Stötta införandet av våldsförebyggande metoder och arbetssätt, riktat till den öppna fritidsverksamheten, för att stärka ett samlat lokalt våldsförebyggande arbete.
- Stötta implementeringen av verkningsfulla föräldraskapsstödsprogram för att stärka skyddsfaktorer och förebygga riskfaktorer för våld.

Mål 2: Förebygga återfall

Våldsutövare har tillgång till återfallsförebyggande insatser utifrån sina behov

- Stödsamtal utan biståndsbeslut bör finnas tillgängligt för våldsutövare i hela länet eftersom lågtröskelverksamheter är en viktig väg in till fortsatt stöd och behandling.
- Förtydliga olika aktörers ansvar och roller samt utveckla samverkan mellan olika aktörer för att erbjuda stöd till våldsutövare utifrån deras behov.
- Utveckla stöd till våldsutövare gällande hedersrelaterat våld och förtryck och sexuellt våld oberoende av relation.

Mål 3: Upptäcka tidigt

Myndigheter och aktörer arbetar aktivt för att upptäcka våldsutsatta vuxna och barn samt våldsutövare

- Socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården ska ha kunskap om och rutiner för att ställa frågor om våldsutsatthet och våldsutövande.
- Utveckla systematiska sätt att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck och sexuellt våld med stöd av standardiserade frågeformulär inom socialtjänsten.
- Utveckla stöd och implementera metoder riktade till förskolan, och andra verksamheter som riktar sig till yngre barn, med syfte att upptäcka våldsutsatthet tidigt.

Mål 4: Skydda och stödja

Våldsutsatta vuxna och barn har tillgång till insatser utifrån sina behov

- Stöd till vuxna utsatta för sexuellt våld oberoende av relation, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt hedersrelaterat våld och förtryck bör finnas för invånare i alla kommuner i länet.
- Förtydliga olika aktörers ansvar och roller samt utveckla samverkan mellan olika aktörer för att erbjuda stöd till våldsutsatta utifrån deras behov.
- Stötta implementering av befintliga och verksamma metoder och arbetssätt.

Mål 5: Effektiv brottsbekämpning

Rättsvårdande myndigheter håller god kvalitet i utredningar och i rättsprocesser

- Personuppleringen behöver öka inom samtliga brott som omfattas av strategin¹⁴.

¹⁴ Statistiken över personupplarade brott omfattar brott där minst en misstänkt person har lagförts för brottet genom att åtal har väckts, strafföreläggande har utfärdats eller åtalsunderlåtelse har meddelats. (<https://bra.se/statistik/kriminalstatistik/handlagda-brott/om-statistiken-upplarade-brott.html>, 2024-02-18)

Mål 6: Trygg rättsprocess

Våldsutsatta vuxna och barn medverkar i brottsutredningar

- Andelen brott där barn är målsägande som handlagts inom 90 dagar behöver prioriteras då en stor del av dessa ärenden inte handläggs inom given tidsram.
- Utökad samverkan mellan polis och socialtjänst i regionens/länets samtliga kommuner gällande köp av sexuell tjänst och människohandel, likt den som finns mellan Polisen och Stockholms stad.
- Fortsätta utveckla arbetet gällande kontaktförbud i samverkan mellan Polisen och Åklagarmyndigheten.

Mål 7: Systematisk kunskapsutveckling

Myndigheter och aktörer arbetar med systematisk kunskapsutveckling

- Stärka arbetet med systematisk uppföljning av socialtjänstens arbete med våld i nära relationer.
- Våld i nära relationer ska vara en självklar del av det ordinarie systematiska kvalitetsarbetet inom hälso- och sjukvården samt tandvården.

Mål 8: Kunskap och forskning

Myndigheter och aktörer använder metoder och insatser som vilar på evidens och/eller på beprövad erfarenhet

- Det behövs metodförvaltande aktörer som, i samverkan med exempelvis regionala aktörer, kan ge implementeringsstöd till verkningsfulla metoder och arbetssätt över tid. Detta gäller såväl metoder och arbetssätt inom det förebyggande och återfallsförebyggande arbetet som i arbetet med att upptäcka och ge stöd och skydd till utsatta.

KÄLLFÖRTECKNING

Ett starkare straffrättsligt skydd – mot sexuella kränkningar, bedrägerier i vissa fall och brott med hatmotiv avseende kön. SOU 2023:80

Länsstyrelsen Stockholm, rapport 2019:23. *Strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län 2020–2026*

Länsstyrelsen Stockholm, rapport 2019:24. *Handlingsplan till strategin för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län 2020–2022.*

Regeringens proposition 2023/24:31. *Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende*

Regeringskansliet. *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn.* Ds 2023:15

Regeringskansliet. *Stärkt hyresrättsligt skydd för våldsutsatta kvinnor.* DS 2023:18

Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras. SOU 2023:98

Ut ur utsatthet. SOU 2023:97

Åtgärder för tryggare bostadsområden. SOU 2023:57

Länsstyrelsen
Stockholm

Stockholms
stad

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Polisen

STORSTHLM

Region Stockholm

Kriminalvården

OPERATION
KVINNOFRID